

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Radana Malíka a Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **E. L.**, zast. opatrovníkem JUDr. Vlastimilem Motlíkem, advokátem se sídlem Na stráni 857, Železný Brod, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 4. 2017, čj. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 29. 3. 2018, čj. 60 Ad 5/2017-105,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III.** Řízení o kasační stížnosti v části týkající se odměny a náhrady výdajů ustanovenému opatrovníku JUDr. Vlastimilu Motlíkovi **s e p ř e r u š u j e .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 12. 12. 2014, č. j. X, byla žalobci (dále „stěžovatel“) podle § 56 odst. 1 písm. d) a § 41 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 30. 6. 2017 (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a s přihlédnutím k čl. 46 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, od 19. 10. 2012 zvýšena výše invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 15. 12. 2016, čj. 9 Ads 32/2016-28, původně vydané rozhodnutí žalované ze dne 16. 2. 2015, čj. X, kterým žalovaná zamítla námitky stěžovatele a potvrdila prvostupňové rozhodnutí, zrušil společně s rozsudkem krajského soudu, a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Žalovaná rozhodnutím uvedeným v záhlaví tohoto rozsudku námitky opětovně zamítla a prvostupňové rozhodnutí ze dne 12. 12. 2014 potvrdila. Následně podanou žalobu Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci (dále jen „krajský soud“)

kasační stížností nyní napadeným rozsudkem dle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl jako nedůvodnou.

[2] Krajský soud nechal v řízení zpracovat posudek posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí, přičemž jeho pracoviště v Ústí nad Labem tento posudek zpracovalo dne 25. 1. 2018 (dále jen „posudek ze dne 25. 1. 2018“). V napadeném rozsudku krajský soud uvedl, že posouzení míry poklesu pracovní schopnosti a stanovení dne vzniku invalidity je otázkou odbornou, medicínskou a rozhodnutí soudu tak závisí především na odborném lékařském posouzení. Správní soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí orgánů sociálního zabezpečení ve věci invalidity a změny jejího stupně ověřuje pouze to, zda posudek příslušné posudkové komise je úplný, přesvědčivý a správný.

[3] Posudková komise vypracovala posudek v řádném složení, rekapitulovala nejvýznamnější lékařské zprávy a mohla tak sledovat progresi zdravotních potíží stěžovatele od dětství. K dispozici měla neurologické nálezy, jak předcházející datu změny stupně invalidity, tak nálezy starší, na jejichž podkladě byl v minulosti zdravotní stav stěžovatele opakovaně hodnocen, což také posudková komise reflektovala. Posudková komise dostatečně zdůvodnila, že datum změny stupně invalidity byl stanoven na 19. 12. 2012. Neopomenula, že stěžovatel trpěl od dětství dětskou mozkovou obrnou. Přihlédla k tomu, že stěžovatel chodil do školy, přičemž zmínila, že po jejím absolvování nezvládl učební obor. Hodnotila ale, že stěžovatel nastoupil do práce, a to u různých firem v dělnických profesích, zřejmě bez úlev zohledňujících jeho postižení. Proto na pracovních pozicích vydržel jen krátce, čemuž odpovídá uznání osobou zdravotně znevýhodněnou.

[4] Soud souhlasil se závěrem žalované, dle kterého byl stěžovatel od 24. 1. 2000 do 31. 12. 2009 částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. V této době tedy nebyl plně invalidní podle § 39 tohoto zákona. Od 1. 1. 2010 do 18. 10. 2012 byl stěžovatel invalidní pro invaliditu II. stupně. Teprve od 19. 10. 2012 k datu vydání napadeného rozhodnutí byl invalidní pro invaliditu III. stupně podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, neboť došlo k poklesu pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 70 %. Žalovaná proto nepochybila, pokud pro invaliditu III. stupně zvýšila stěžovateli důchod od 19. 10. 2012.

[5] Žalovaná neměla na základě uvedených závěrů důvod k tomu, aby byla stěžovateli poskytnuta dávka invalidního důchodu v mimořádných případech, tzv. invalidní důchod z mládí, a stěžovatel ani v průběhu správního řízení v tomto smyslu neuplatnil námitku. Z lékařských posudků nevyplývalo, že by v minulosti došlo k posudkovým omylům a že bylo na místě považovat stěžovatele za plně invalidního (resp. invalidního ve III. stupni invalidity) před 18. rokem věku.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[6] Stěžovatel v kasační stížnosti napadá závěry uvedené v posudku ze dne 25. 1. 2018, který vzal krajský soud za základ svého rozhodnutí. Posudková komise se v něm nevyřádala s obdobím před 24. 1. 2000, tj. s obdobím, kdy stěžovatel mohl nabýt potřebnou kvalifikaci pro výkon práce. Na str. 3 a 4 však posudková komise uvádí zjištění, dle kterých je jednoznačně prokázáno, že stěžovatel je invalidou z mládí. Stěžovatel již před 18 rokem života trpěl takovými omezeními, která měla za následek neschopnost soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění. Stěžovatel nemohl získat potřebné doby pojištění a na jeho situaci měl být aplikován § 42 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění.

pokračování

[7] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla formální náležitosti, které zdravotní posudek musí obsahovat, jakož i to, že stanovení data vzniku a posouzení míry poklesu pracovní schopnosti je otázkou odbornou, o které si soud nemůže učinit úsudek sám. Posudek ze dne 25. 1. 2018 uznal stěžovatele invalidním pro invaliditu třetího stupně až od 19. 10. 2012, tj. po 18. roce věku, a proto mu nárok na výpočet invalidního důchodu podle § 42 zákona o důchodovém pojištění nevznikl.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas a stěžovatel je zastoupen advokátem v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud zmíněným rozsudkem sp. zn. 9 Ads 32/2016 zrušil předchozí rozsudek krajského soudu ze dne 1. 2. 2016, č. j. 60 Ad 11/2015 – 79, ve výroku I. a II. (ponechal nezrušený výrok o náhradě nákladů ustanovenému opatrovníku), z toho důvodu, že si krajský soud nebyl oprávněn udělat vlastní úsudek o zdravotním stavu stěžovatele. Kasační soud i proto nyní souhlasí s krajským soudem, že posouzení míry poklesu pracovní schopnosti je otázka odborná (důchod podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem), a rozhodnutí soudu tak závisí především na odborném lékařském posouzení. Správní soud tedy sám zdravotní stav nepřezkoumává. Správní soud v řízení o správní žalobě proti rozhodnutí orgánů sociálního zabezpečení ve věci invalidity a změně jejího stupně, resp. v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu, ověřuje pouze to, zda posudek příslušné posudkové komise je úplný, přesvědčivý a určitý (viz konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu, např. rozsudek ze dne 25. 9. 2003, čj. 4 Ads 13/2003-54, ze dne 3. 4. 2013 čj. 6 Ads 158/2012-24, ze dne 15. 5. 2013, čj. 6 Ads 11/2013-20), případně, bylo-li to namítáno, zda byla příslušná posudková komise řádně obsazena.

[10] Dle § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění účinném do 31. 12. 2009 platilo, že *[n]a plný invalidní důchod má nárok též osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je plně invalidní, jestliže plná invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu (§ 40).*

[11] Zákonem č. 306/2008 Sb., byl s účinností od 1. 1. 2010 uvedený § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění změněn do současně podoby: *„Na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně má nárok též osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je invalidní pro invaliditu třetího stupně, jestliže tato invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu (§ 40). Za invaliditu třetího stupně se pro účely věty první považuje též takové omezení tělesných, smyslových nebo duševních schopností, které má za následek neschopnost soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění. Při posuzování invalidity pro účely nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně podle věty první se neprovádí srovnání se stavem, který byl u osoby uvedené ve větě první před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (§ 39 odst. 3 věta druhá).“*

[12] Dle přechodných ustanovení k zákonu č. 306/2008 Sb. čl. II bod 1 se *[o] nárocích na důchody, které vznikly před 1. lednem 2010 a o nichž nebylo do tohoto dne pravomocně rozhodnuto, a o přiznání, odnětí nebo změně výše těchto důchodů za dobu před tímto dnem, i když o nich již bylo pravomocně rozhodnuto, se rozhodne podle právních předpisů účinných před tímto dnem.* Stěžovatel dosáhl věku 18. let dne 13. 9. 2000. Nárok na plný invalidní důchod v mimořádných případech (invalidní důchod z mládí) se tak posuzuje dle znění platného před nabytím účinnosti uvedené novely. Ustanovení § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve znění do 31. 12. 2009 stanoví pro tento nárok

mimo dalších podmínku, aby žadatel byl plně invalidní před dosažením věku 18 let.

[13] Stěžovatel v kasační stížnosti namítal, že posudková komise nepřihlédla k lékařským zprávám, které prokazují, že stěžovatel byl invalidní již před dovršením 18. roku života. Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že tyto zprávy posudková komise hodnotila a přihlédla k nim. To, že posudková komise vyhodnotila zdravotní omezení stěžovatele jiným způsobem než on sám, neznamená, že komise předchozí zprávy nevzala v úvahu. Posudková komise se ztotožnila se závěry, ke kterým dospěli posudkoví lékaři v roce 2000, kdy byl stěžovatel uznán částečně invalidním. Stěžovatel tedy nebyl plně invalidní před dovršením 18. roku života, ale pouze částečně invalidní. Nesplnil tedy podmínku danou v § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

[14] Pokud stěžovatel namítá, že současně platný § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění stanovil novou podmínku pro přiznání tzv. invalidního důchodu z mládí, a to ve větě „*Za invaliditu třetího stupně se pro účely věty první považuje též takové omezení tělesných, smyslových nebo duševních schopností, které má za následek neschopnost soustavné přípravy ke pracovnímu uplatnění.*“, Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že tato nová úprava se na stěžovatelovu věc neužije.

[15] Nad rámec uvedeného soud doplňuje, že i kdyby se na stěžovatele nová úprava užila, na výše uvedeném závěru by to nic nezměnilo. Doplnění citované věty nelze považovat za novou kategorii invalidního důchodu z mládí, ale pouze zpřesnění již existující podmínky. Jde o obdobnou definici jako u nezaopatřeného dítěte podle § 20 odst. 4 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. U těch, co by se za normálních okolností připravovali na budoucí povolání, se totiž nedá správně hovořit o poklesu pracovní schopnosti podle kritérií obsažených v § 39 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění a vyjádřit to procentní sazbou. K tomu, že se v případě novely provedené zákonem č. 306/2008 Sb. nejedná o věcnou změnu, dospěla i odborná judikatura: „*Zde jsou dfinovány osoby, jejichž výjimečné podmínky jsou naznačeny již v § 7 a pro jejichž označení se již v minulosti vžil název „invalidé z mládí“.* Zákon č. 134/1997 Sb. zjednodušil jednu z podmínek tím, že ji vyňal z posudkových hledisek. Zákon č. 306/2008 Sb. sice přinesl nové znění tohoto odstavce, avšak bez významnějších věcných změn.“ (VORÍŠEK, V. Zákon o důchodovém pojištění. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 147.).

[16] Nejvyšší správní soud závěrem uvádí, že nijak nesnižuje závažnost zdravotních omezení a problémů, které stěžovatele trápí. Forma a způsoby pomoci jsou však primárně v rukou zákonodárce, který zvolil výše vyložený způsob péče o své občany. Soud rovněž chápe, že přiznaná částka je nízká. Není to však jediná pomoc, kterou od státu stěžovatel může pobírat. Systém sociálního zabezpečení obsahuje i např. příspěvek na péči, příspěvek na bydlení, či dávky pomoci v hmotné nouzi.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil, proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl. Nejvyšší správní soud nerozhodoval o žádosti o osvobození od soudních poplatků, jelikož v řízení nevznikly žádné náklady, které by stěžovatel musel hradit.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto dle uvedených ustanovení nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení s ohledem na § 60 odst. 2 s. ř. s., podle nějž nelze přiznat právo na náhradu nákladů řízení správnímu orgánu mimo jiné ve věcech důchodového pojištění.

pokračování

[19] Dle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. hotové výdaje a odměnu za zastupování ustanoveného zástupce hradí stát. Otázka výše odměny ustanoveného zástupce ve věcech sociálního zabezpečení byla usnesením kasačního soudu ze dne 29. 1. 2020, čj. 6 Ads 209/2019-39, postoupena rozšířenému senátu. Šestý senát se hodlal odlišit od současné praxe přiznávání odměny ve snížené výši dle § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že výsledek tohoto řízení může mít vliv na výši přiznávané odměny, přerušil soud dle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. řízení v právě projednávané věci v části týkající se odměny ustanoveného opatrovníka.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 21. dubna 2020

Petr Mikeš
předseda senátu